

Pomník padlým za Těšínsko v Orlové

Pomník padlým za Těšínsko na katolickém hřbitově v Orlové připomíná oběti z řad čs. vojáků i civilního obyvatelstva, kteří přišli o život v letech 1919-1920 v období československo-polského sporu o Těšínsko.

Již v lednu 1919 začali členové orlovského Sokola organizovat materiální i finanční sbírky na pomoc raněným vojákům a pozůstalým po padlých v bojích. V listopadu 1919 byl ustanoven spolek, respektive volné sdružení bez stanov, s názvem „Fond pro pozůstalé a pro zbudování pomníku padlým za Těšínsko se sídlem v Orlové“. Výbor tvořili předseda Jan Jařabáč, ředitel českého reálného gymnázia, místopředseda Andělín Kypast, jednatelka Marie Horáková a pokladník Albin Chamrad. Fond měl za cíl organizovat různé akce za účelem získání finančních prostředků na vyplácení podpor rodinám po padlých a na udržování hrobů na orlovském hřbitově.

Postupně se stalo hlavním cílem fondu vybudování důstojného památníku padlým za Těšínsko. Již v roce 1919 byl u hrobů padlých na orlovském hřbitově zbudován prozatímní dřevěný pomník. Počátkem roku 1922 inicioval fond spolu se Sokolskou župou Těšínskou Jana Čapka exhumaci a převoz 22 legionářů a vojáků pohřbených v Polsku (v Těšíně a Pruchné) do Orlové. V červenci 1922 byly v Orlové slavnostně uloženy ostatky zakladatele Československého dobrovolnického sboru v Itálii Jana Čapka. Vedle Jana Čapka bylo na orlovském hřbitově pochováno celkem 55 mužů, kteří přišli o život v bojích o Těšínsko nebo v době plebiscitních příprav. Z toho bylo 10 mužů z 21. čs. střeleckého pluku francouzských legií, jeden z 22. čs. střeleckého pluku francouzských legií a čtyři z 35. pěšího pluku italských legií. V době plebiscitních příprav byli zavražděni jeden italský a jeden ruský legionář. Vedle vojáků nalezneme na pomníku také jména obětí z řad četnictva i civilního obyvatelstva.

V roce 1924 došlo k přeměně dobrovolného sdružení na Spolek pro poctu padlých za Těšínsko. Předsedou se stal Josef Marek. Účel a cíle spolku zůstaly nezměněny – udělování podpor pozůstalým, ošetřování a opatrování hrobů legionářů a vojáků padlých na Těšínsku a především vybudování pomníku. Finanční prostředky měly být získávány z členských příspěvků, darů, výtěžků z pořádaných akcí, z úroku z uloženého fondu.

V říjnu 1924 vypsala spolek veřejnou anonymní soutěž na návrh pomníku. Sešlo se celkem 39 návrhů, z nichž pětičlenná porota vybrala tři nejlepší. První cenu získal návrh č. 4 „Zelený vykřičník nad Orlovou“ autorů architektů Stránského a Šlégl a akademického sochaře Václava Žaluda z Prahy. V dubnu 1925 proběhla za velkého zájmu veřejnosti výstava všech došlých návrhů. V březnu 1926 získal spolek na stavbu pomníku subvenci Památníku odboje v Praze ve výši 50 000 Kč. K 7. dubnu 1926 byla vypsána užší soutěž za účelem skutečného zadání sochařské, kamenické a zednické práce. V témž roce byla rovněž provedena definitivní úprava pohřebiště exhumací a přemístěním hrobů. Stále také pokračovaly finanční sbírky.

V roce 1928 dochází konečně k realizaci pomníku. Soutěž zhotovil z bohaneckého pískovce sochař Ferdinand Malina z Orlové, architektonická část z betonu a slezského pískovce byla zadána staviteli a architektu, italskému legionáři Čeňku Volnému z Doubravy. Realizaci projektu dozorovali jeho autoři Stránský, Šlégl a Žalud. Slavnostní odhalení pomníku proběhlo v rámci oslav 10. výročí republiky 30. září 1928. Dnes bohužel nalezneme pomník na orlovském hřbitově bez sousoší, které bylo v létě 1939 zničeno.

(Mgr. Matroszová, Veronika: Pomník padlým za Těšínsko v Orlové. Karvinský deník, čís. 183, 6.8.2005, s. 6)